

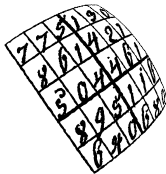
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Prof. ddr. Aleš Iglíč je v gostujočem komentarju z naslovom *Ustanova z vgrajeno sistemsko korupcijo* (29. 12. 2015) zapisal precej težke obtožbe, ki jih v veliki meri poskuša utemeljiti z zavajajočimi argumenti in razkriva slabo ali celo napačno poznavanje sistema ARRS.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS (ARRS) nima vgrajene »sistemске korupcije« in ne deluje kot »lobistično okolje za člane znanstvenih svetov ARRS«. Delovanje ARRS temelji na določbah veljavnega zakona o Raziskovalni in razvojni dejavnosti ter vladnega Sklepa o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Organi agencije so skladno s sklepom upravni odbor, direktor in znanstveni svet. ARRS ima vzpostavljen sistem stalnih in občasnih ekspertnih teles. Tovrsten ekspertni sistem je *conditio sine qua non* sleherne agencije za raziskovalno dejavnost v Evropi, tudi pri Evropski komisiji in v svetu. Tudi skandinavske države, ki jih navaja prof. ddr. Iglíč, s katerimi ARRS sodeluje že od leta 2005, nikakor niso izjema. Članstvo v posameznem znanstvenem svetu nikakor ne pomeni privilegija ali prednosti pri pridobivanju sredstev. Ne formalno, še manj neformalno. Znanstveni sveti ved ne odločajo o pravilnikih, besedilih razpisov in ne o dodelitvi sredstev. Znanstveni svet agencije (v nadaljevanju: ZSA) je najvišje strokovno in svetovalno telo agencije, ki med drugim oblikuje predlog finančno ovrednotenih prednostnih seznamov za izbor programov in projektov. ZSA pripravlja predloge za oblikovanje in izvajanje ciljev ter instrumentov raziskovalne in razvojne politike ter v povezavi s tem sprejema strokovna izhodišča za pripravo splošnih aktov agencije, koordinira evalvacijske postopke, sprejema metodologije in spremlja stanje ter napredek raziskovalne dejavnosti v Sloveniji. Vse članice in člani organov in strokovnih teles ob nastopu podpišejo izjavo o izogibanju konfliktu interesov. Na enak način je sodelovanje v ekspertnih telesih urejeno tudi v mednarodnem prostoru.

V nadaljevanju želimo pojasniti netočne in zavajajoče navedbe, ki jih je zapisal prof. ddr. Iglíč:

- 1. Raziskovalni programi:** predstavljajo segment stabilnega financiranja in izvajanja javne službe na področju raziskovalne dejavnosti. Stabilnost financiranja pomeni zagotovljeno kontinuiteto raziskovalnega dela in stabilnost zaposlitev v opredeljenem obsegu; v povprečju raziskovalni program pokrije med 2,35 (univerze) in 5,02 (inštituti) polne zaposlitve (ekvivalent polne zaposlitve, FTE). Skupaj je ARRS v letu 2015 financirala 303 raziskovalne programe. Pri tem je število oseb, ki prejema sredstva za plačo iz naslova raziskovalnega programa bistveno večje, kot je število FTE (skupno 922 FTE v letu 2014). Spremembe sistema, ki zagotavlja pokritost tolikšnega dela raziskovalne skupnosti, morajo biti postopne. Spremembe krovnega pravilnika (Pravilnik o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti, v nadaljevanju: pravilnik), ki so v medresorski obravnavi, uvajajo izenačitev trajanja vseh raziskovalnih programov na šest let, kar v sistem vnaša dodatno stabilnost (po sedanjih ureditvi programi trajajo med tri in šest let). Temu dodajmo, da sistem financiranja raziskovalnih programov in projektov poteka preko mesečnih nakazil: vsi programi in projektu vsak mesec prejmejo nakazilo in v dobrih 11 letih delovanja ARRS se ni zgodilo, da bi en mesečni obrok izostal.
- 2. O povprečnosti:** že sedanjí pravilnik predvideva kriterije in mehanizme za povečanje ali zmanjšanje raziskovalnih programov, prav tako tudi predlagani novelirani pravilnik. V preteklih letih je ARRS na podlagi evalvacije v okviru predpisanih postopkov že znižala ali povišala sredstva posameznim raziskovalnim programom.

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

3. **Mentorstva:** mehanizem mladih raziskovalcev je v letu 2015 zabeležil 30-letnico delovanja in je v tem pogledu eden redkih uspešnih mehanizmov nasploh (ne le na področju raziskovanja), ki jih v Sloveniji izvajamo v tako dolgem časovnem obdobju. Od leta 1985 je bilo v program vključenih 7.739 mladih raziskovalcev. Načini izbora so se spreminjali, kakor tudi mnenja o primernosti kazalcev za izbor in naklonjenost temu ali onemu sistemu. Po naši oceni mora biti v središču kakovosten mentor ter stabilno raziskovalno okolje, ki sta zagotovili za kakovostno usposabljanje mladega raziskovalca. Znanstveni svet agencije je podal pobudo za razpravo o dopolnitvi sistema mladih raziskovalcev tako, da bi bilo možno ob primeru transparentno določenih izjemnih kandidatov in mentorjev ob obstoječem sistemu, ki bo letos uporabljen šele drugič in bodo njegovi učinki vidni šele čez štiri leta, dodeliti določeno dodatno število mest.
4. **Točke in kazalniki:** razprava o bibliografskih in raziskovalnih kazalnikih, ki naj v najboljši meri odražajo realno oceno raziskovalnega dela, je v raziskovani skupnosti trajna in vseprisotna. Spremembe pravilnika na primer odpravljajo normiranje citatov in z zapisom absolutnega števila citatov v sistem vnašajo upoštevanje specifik posameznih znanstvenih ved. V nadaljevanju odmika od kvantitete objav in težnji h kvaliteti, je bila minimizirana vloga točk, ki služijo le kot vstopni pogoj za sodelovanje na razpisu. Le 2 % sredstev ARRS se razdeli neposredno na podlagi točk skupine A.
5. **Z ali brez agencije?** Prof. ddr. Igljč kot pozitivna zgleda raziskovalno hitro rastočih držav s korenitimi reformami raziskovalnih sistemov podaja primera Češke in Poljske, kjer so agencijo za raziskovalno dejavnost ustanovili mnogo let za nami. Evropska primerjava izpred let (Organizacijska evalvacija ARRS, ESF, 2011) je pokazala, da je ARRS med agencijami znotraj EU glede na višino sredstev, na število zaposlenih in glede na število prijav na razpise na drugem mestu po obremenitvi in učinkovitosti izvedbe nalog. Navedimo le še podatek, da ARRS za lastno delovanje porabi le 3,3 mio EUR (kar vključuje tudi neznanemarljiv strošek recenzentskega sistema), kar znaša zgolj 2,4 % proračuna ARRS (139,2 mio EUR v 2015). Število zaposlenih se je s 53 v letu 2009 skrčilo na sedanjih 48.

Slovenska znanost je od leta 2012 utrpela četrtninsko znižanje proračunskih sredstev. V letih krize 2012-2015 je skupno izgubila 168 mio EUR, torej več kot en letni proračun. Kljub temu so slovenski raziskovalci in raziskovalke nadaljevali s kakovostnim raziskovanjem. Navedimo podatek, da je trend rasti slovenskih znanstvenih člankov med 10 % najbolj citiranih člankov v svetovnem merilu bistveno hitrejši od povprečja EU28. Slovenska znanost s tem kaže, da v svetovnem merilu opravlja tudi najbolj relevantne in odmevne raziskave. Agencija seveda ni edina, ki s (so)financiranjem raziskovalne dejavnosti prispeva k tem rezultatom, je pa njena vloga ključna pri zagotavljanju stabilnega delovanja raziskovalnega okolja. Obtožba iz naslova avtorjevega prispevka ob (žal) slabem poznavanju podlag za delovanje ARRS ni korektna in nikakor ne prispeva k vsebinskim razpravam, ki so nujne v obdobju, ko si znanstvena skupnost upravičeno obeta vsaj povrnitev financiranja na dostojno raven.